

У 511.7

Л 13

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ЛАВРЕНТЬЄВ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 796.011-057.36(477)

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ПІДГОТОВКИ
ОПЕРАТИВНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ
УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ)**

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання і спорту

Харків – 2012

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному університеті державної податкової служби України, Державна податкова служба України.

Науковий керівник: кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
СЕРГІЄНКО Юрій Петрович,
Національний університет державної податкової служби України, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТИМОШЕНКО Олексій Валерійович,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, директор Інституту фізичного виховання та спорту;

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
ПІДДУБНИЙ Олександр Григорович,
Харківський національний економічний університет
доцент кафедри фізичного виховання та спорту.

Захист відбудеться 25 січня 2013 р. о 14.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.862.01 Харківської державної академії фізичної культури за адресою: 61058 м. Харків, вул. Клочківська, 99.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківської державної академії фізичної культури (61058, м. Харків, вул. Клочківська, 99).

Автореферат розісланий «22» грудня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої
ради

В.С. Ашанін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Специфіка роботи оперативних працівників правоохоронних органів полягає в тому, що вони завжди знаходяться при виконанні своїх службових обов'язків, які пов'язані з ризиком несення служби: запобіганням правопорушенням, їх припиненням; охороною громадського порядку; захистом прав, свобод і законних інтересів громадян; забезпеченням особистої безпеки.

Останнім часом збільшилась кількість випадків, коли трапляються ситуації, в яких оперативні працівники за своїм рівнем фізичної підготовленості не в змозі протистояти правопорушникам, що, в свою чергу, призводить до небажаних наслідків.

Практичний аналіз існуючої системи підготовки оперативних працівників показав, що на сьогоднішній день є цілий ряд невідповідностей щодо сучасних вимог. Професійна підготовка здійснюється на рівні стандартизованих підходів у навчанні, базується на вивченні прийомів самооборони, побудованих на базі різних видів спортивних єдиноборств, які в практичній діяльності є мало ефективними. Вона не враховує складності оперативної ситуації, яка відбувається в умовах швидкоплинності прийняття рішень, обмеженню в часі, інформації, просторі та вмінню застосувати заходи фізичного впливу.

Аналіз науково-методичної літератури вказує на те, що існує значна кількість робіт, які присвячені питанням спеціальної фізичної підготовки в системі професійно-прикладного навчання у вищих навчальних закладах військових формувань України, а саме: МВС та податкової міліції (А.Р. Лушак, 2001; І.П. Закорко, 2001; О.І. Камаєв, 2004; Ю.П. Сергієнко, 2005; С.А. Антоненко, 2005; О.А. Ярещенко, 2008; О.М. Івлев, 2010); Збройних сил України (А.І. Суббот, 2000; Ю.А. Бородін, 2004; С.М. Романчук, 2006; А.І. Маракушин, 2006; О.Г. Піддубний, 2007); Міністерства надзвичайних ситуацій (В.П. Корж, 2001, Ю.М. Антошків, 2006), а також підвищення ефективності навчального процесу студентів ВНЗ на заняттях з фізичного виховання (О.В. Тимошенко, 2008, 2010; О.В. Терещенко, 2011 та інші). Однак, обґрунтованих і об'єктивних наукових знань щодо підготовки кваліфікованих оперативних працівників, з урахуванням їх професійної діяльності, у вітчизняній науково-методичній літературі наведено недостатньо.

У зв'язку з цим, актуальною є необхідність у пошуку і доповненні наукових знань, удосконаленні методик професійної підготовки в навчальному процесі оперативних працівників за допомогою засобів спеціальної фізичної підготовки, які відповідали б сучасним вимогам щодо індивідуальної фізичної та психофізіологічної підготовленості працівника при виконанні ним оперативно-службових завдань.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження, які складають основний зміст цієї роботи, виконувались згідно Зведеного плану НДР Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2006-2010 роки за темою 2.4.1. «Системний аналіз морфофункціональних перебудов організму людини у процесі адаптації до фізичних навантажень» (номер держреєстрації 0106U010778) та на науковою темою кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки факультету податкової міліції Національного університету державної податкової служби України на 2008-2013 роки «Проблема професійної діяльності та

пеки співробітників Державної податкової служби України» (номер жреєстрації 0108U004234). Роль автора у виконанні тем полягала у зборі й лізі фактичного матеріалу про професійно-прикладну фізичну підготовку ративних працівників правоохоронних органів України, розробці методики щодо досконалення.

Мета дослідження: удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки ративних працівників на основі розвитку індивідуальних психофізіологічних стей.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

Проаналізувати літературні джерела та практичний досвід щодо професійної льності оперативних працівників під час здійснення оперативно-розшукових одів та існуючого стану службової підготовки.

Визначити основні компоненти, які впливають на ефективність професійної льності оперативних працівників.

Розробити та експериментально обґрунтувати ефективність запропонованої одики щодо удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки ібутніх оперативних працівників.

Розробити практичні рекомендації щодо удосконалення професійно-кладної фізичної підготовки оперативних працівників.

Об'єкт дослідження – професійно-прикладна фізична підготовка оперативних іцівників.

Предмет дослідження – форми, засоби і методи спеціальної фізичної готівки оперативних працівників під час навчання у ВНЗ.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення наукової літератури, вивчення іціальних документів про скоєні злочини проти оперативних працівників, іагогічне спостереження та анкетування, психофізіологічні методи, педагогічне тування, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному: іперше розроблено методику удосконалення рівня фізичної підготовленості ративних працівників з урахуванням їх майбутньої професійної діяльності; виявлено взаємозв'язок між рівнем фізичної підготовленості і розвитком іхофізіологічних характеристик організму оперативних працівників; изначено структуру професійної діяльності курсантів податкової міліції з хуванням фізичної підготовленості та психофізіологічні особливості розвитку анізму; апропоновано модельні характеристики рівня фізичної та психофізіологічної готівленості оперативних працівників.

Доповнено та розширено наукові знання щодо удосконалення професійно-кладної фізичної підготовки працівників правоохоронних структур.

Підтверджено дані науковців щодо недостатньої ефективності існуючої системи готівки курсантів зі спеціальної фізичної підготовки і доведено важливість хування фізичних та психофізіологічних якостей в процесі професійної готівки.

Практичне значення роботи полягає у: розробленні методичних рекомендацій та програмного забезпечення підготовки

- оперативних працівників під час навчання у ВНЗ на заняттях з фізичної та спеціальної фізичної підготовки;
- оптимізації комплексу загальних і спеціальних фізичних вправ для удосконалення процесу професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів факультету податкової міліції Національного університету державної податкової служби України;
- впровадженні розробленої методики у навчальний процес з дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» для досягнення належного рівня підготовленості оперативних працівників;
- визначенні модельних характеристик фізичної та психофізіологічної підготовленості, які відповідають професійним вимогам оперативних працівників правоохоронних органів.

Результати роботи впроваджено в практику підготовки фахівців правоохоронних органів України: Навчальний центр підготовки працівників ОВС ГУМВСУ, спеціальний підрозділ міліцейської охорони «Титан», Управління по боротьбі з організованою злочинністю в Київській області, факультет податкової міліції НУДПСУ та Навчально-науковий інститут підготовки кадрів кримінальної міліції НАВС, що підтверджено відповідними актами.

Особистий внесок здобувача полягає у визначенні основного напрямку досліджень, постановці мети і завдань дослідження, виборі адекватних методів дослідження, розробці методики удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки оперативних працівників правоохоронних органів, організації та проведенні досліджень, формулюванні висновків і практичних рекомендацій. У роботах, виконаних у співавторстві, авторові належать дані експериментальних досліджень, їх аналіз та висновки.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, експериментальні дані досліджень та висновки розглядалися на засіданнях і наукових семінарах Національного університету державної податкової служби України на факультеті податкової міліції (2004-2012 рр.), на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях: «Молода спортивна наука України» (Львів, 2004), «Фізическое воспитание студентов творческих специальностей» (Харьков, 2004), «Сучасна українська наукова думка» (Київ, 2005), «Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти» (Ірпінь, 2004, 2006, 2007, 2010, 2012), «Проблеми і перспективи розвитку спортивних игр и единоборств у высших учебных заведениях» (Харків, 2006, 2007), «Психологічне супроводження оперативно-розшукової діяльності» (Київ, 2008), «Управління процесом кадрового забезпечення інноваційного розвитку вищих навчальних закладів України» (Київ, 2010), «Фізичне виховання – здоров'я студентів» (Донецьк, 2007, 2009), «Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту» (Харків, 2009, 2011), «Педагогічні науки, фізичне виховання та спорт» (Чернігів, 2011, 2012) Результати досліджень впроваджені в практику підготовки працівників органів внутрішніх справ та податкової міліції.

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 17 наукових праць, з яких 7 статей у фахових виданнях України, 1 навчально-

годинний посібник, а також 9 тез доповідей на 4-х міжнародних та 5-ти українських науково-теоретичних і практичних конференціях.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається з переліку овних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, іску літератури (202 джерела, з них 24 – іноземних авторів). Робота викладена на 3 сторінках друкованого тексту, ілюстрована 11 рисунками та 18 таблицями.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, проаналізовано овий досвід фахівців, які вивчали цю проблему. Вказано на зв'язок дисертаційної ти з науковими планами та темами. Визначено мету, завдання, об'єкт і предмет ідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, особистий ок здобувача, сферу апробації результатів дослідження, зазначено кількість пкацій.

У *першому розділі «Особливості організації професійно-прикладної ичної підготовки оперативних працівників правоохоронних органів»* зведено аналіз професійної діяльності оперативних працівників під час йснення оперативно-розшукових заходів. Проаналізовано досвід вітчизняних та земних фахівців, наведено статистичні дані травматизму, поранення і загибелі еративних працівників під час виконання службових обов'язків. Визначено форми методи перевірки рівня фізичної підготовленості. Проведено аналіз впливу ивдуальних здібностей на формування професійно-прикладної фізичної готтовленості працівників та особливості професійної підготовки.

Встановлено, що оперативно-службова діяльність пов'язана здебільшого з стандартними ситуаціями, де основними факторами виступають умови праці: нормований робочий день, великі фізичні і психологічні навантаження, які гтєво впливають на стан здоров'я і працездатність працівника міліції. Виявлено,) існуюча методика навчання курсантів у вищому навчальному закладі в повному обсязі адаптована до реальних умов їх майбутньої професійної льності, а також до дій в екстремальних ситуаціях. Тому розгляд цих питань гребує ретельних теоретичних і експериментальних досліджень для осконалення методики навчання, яка впливає на рівень професійної гготовленості майбутніх оперативних працівників.

У *другому розділі «Методи та організація дослідження»* – описано й ґрунтовано необхідні дослідницькі методи наукових досліджень.

Дослідження відбувалося в чотири етапи:

На *першому етапі (вересень 2003 – травень 2005 рр.)* було здійснено пошук, аліз, узагальнення даних науково-методичної та спеціальної літератури, вчення керівних документів Міністерства внутрішніх справ та Державної аткової служби України щодо професійної діяльності оперативних працівників авоохоронних органів. Було виявлено низку недоліків, які знижують ективність професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП). юаналізовано іноземний досвід існуючих методик щодо формування офесійних навичок працівників. Це дозволило визначити об'єкт, мету, едмет, завдання та методи дослідження, виявити напрямки удосконалення

системи професійно-прикладної фізичної підготовки.

На другому етапі дослідження (червень 2005 – травень 2006 рр.) було проведено анкетування начальників оперативних підрозділів м. Києва та Київської області (n=20) з метою аналізу сучасного стану та визначення проблем ППФП. Проведено констатуючий експеримент з курсантами четвертого (n=50) та першого курсів (n=50) на предмет виявлення рівня їх фізичної та психофізіологічної підготовленості. За його результатами було сформовано два навчальні взводи по 25 курсантів першого курсу, які мали майже однаковий рівень підготовленості по всім тестам та приймали участь у подальших дослідженнях як контрольна та експериментальна групи.

На третьому етапі (вересень 2006 – травень 2010 рр.), на основі аналізу літератури, відповідей респондентів та отриманих даних констатуючого експерименту, було теоретично обґрунтовано методику щодо удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовленості курсантів, а також визначались їх психофізіологічні якості.

На четвертому етапі (червень 2010 – вересень 2012 рр.) було здійснено обробку отриманих результатів в контрольній та експериментальній групах. Проведено апробацію основних положень дисертації на наукових конференціях, оформлення тексту дисертації, сформульовано висновки, практичні рекомендації, здійснено впровадження результатів дослідження в інші ВНЗ та практичні підрозділи.

У третьому розділі «Рівень фізичної та психофізіологічної підготовленості курсантів факультету податкової міліції за період навчання у ВНЗ» представлено результати анкетування начальників оперативних підрозділів Києва та Київської області щодо виявлення найбільш важливих фізичних та психофізіологічних якостей, які є необхідними в професійній діяльності та потребують особливої уваги під час навчання курсантів у вищих навчальних закладах (рис. 1).

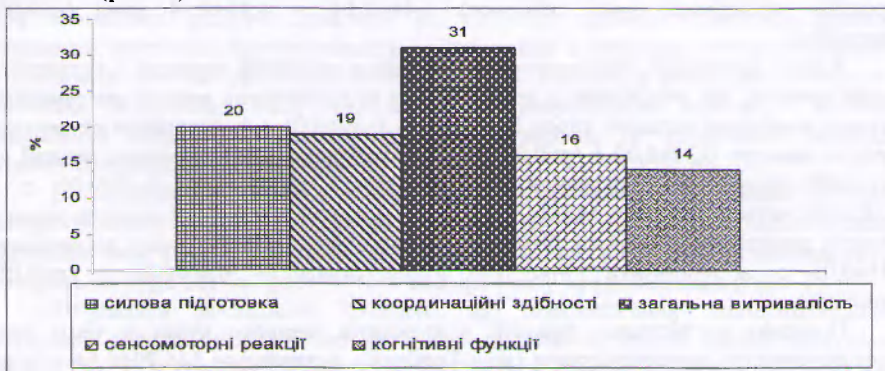

Рис. 1. Результати анкетування начальників оперативних підрозділів Києва та Київської області щодо виявлення основних складових професійно-прикладної фізичної підготовленості оперативних працівників правоохоронних органів.

Так, фізичні та психофізіологічні якості розподілились наступним чином: 20% – показники силової підготовленості; 19% – координаційних здібностей; 31% – загальної витривалості; 16% – сенсомоторних реакцій; 14% – показники когнітивних функцій.

Аналіз робочих навчальних програм з спеціальної фізичної підготовки вчителів свідчить, що в них недостатньо враховується майбутня специфіка діяльності вчителів. Не приділяється увага розвитку спеціальних фізичних та психофізіологічних якостей, а також відсутнє моделювання практичних ситуацій, і наближені до реальних умов професійної діяльності.

Виходячи з вищевикладеного, було проведено констатуючий експеримент з метою визначення рівня фізичної та психофізіологічної підготовленості курсантів на початку навчання у ВНЗ та після його завершення.

При порівняльному аналізі стану фізичної підготовленості було встановлено, що показники силової підготовленості у вправі «згинання і розгинання лівої та правої руки в упорі, лежачи» у курсантів четвертого курсу становить $9,62 \pm 0,21$ та $9,6 \pm 0,49$, а у курсантів першого курсу $9,62 \pm 0,51$ та $9,82 \pm 0,52$ разів ($p > 0,05$) відповідно. У вправі «підйом тулубу в сід з положення лежачи на спині за 30 с» у курсантів четвертого курсу становить $19,23 \pm 0,28$, а у курсантів першого курсу $19,21 \pm 0,29$ разів ($p > 0,05$) відповідно. У вправі «присідання на лівій та правій нозі» показники курсантів першого курсу становлять $5,48 \pm 0,23$ та $6,02 \pm 0,22$, а показники курсантів четвертого курсу складають $5,56 \pm 0,23$ та $6,01 \pm 0,23$ разів ($p > 0,05$) відповідно. Показник загальної витривалості (тест Купера) у курсантів першого курсу дорівнює $2600,31 \pm 29,20$ м, а на четвертому курсі – $2616,50 \pm 31,10$ м ($p > 0,05$). Показники координаційних здібностей курсантів першого курсу у вправі «кидання м'яча від стіни лівою та правою рукою стоячи на одній нозі» дорівнюють $72 \pm 0,14$ та $5,74 \pm 0,17$, а у курсантів четвертого курсу – $5,46 \pm 0,14$ та $6,08 \pm 0,17$ разів ($p > 0,05$) відповідно. У вправі «ловля м'яча лівою та правою рукою з розвороту» показники курсантів першого курсу дорівнюють $6,48 \pm 0,18$ та $6,52 \pm 0,17$, а показники курсантів четвертого курсу складають $6,44 \pm 0,14$ та $6,78 \pm 0,14$ разів ($p > 0,05$) відповідно.

Аналіз показників сенсомоторних реакцій у курсантів першого і четвертого курсів показав, що результати у тесті «проста аудіо-моторна реакція на звуковий сигнал» показники першого курсу дорівнюють $0,39 \pm 0,01$ с, а показники четвертого курсу складають $0,38 \pm 0,02$ с ($p > 0,05$). У тесті «складна зорово-моторна реакція на світловий подразник» показники першого курсу дорівнюють $0,45 \pm 0,01$ с, а показники четвертого курсу складають $0,46 \pm 0,01$ с ($p > 0,05$). У тесті «проста зорово-моторна реакція на світловий подразник» показники першого курсу дорівнюють $0,41 \pm 0,01$ с, а показники четвертого курсу складають $0,40 \pm 0,01$ с ($p > 0,05$) відповідно.

Показник когнітивних функцій у курсантів першого курсу у тесті «час реакції на виконання та розподілу уваги (тест Горбова)» становить $146,70 \pm 6,84$ с, а на четвертому курсі – $151,51 \pm 5,35$ с ($p > 0,05$). В тесті Шульце були отримані наступні результати за показниками: ступінь впрацьованості – на першому курсі $60,71 \pm 0,82$ с, а на четвертому курсі $61,29 \pm 0,89$ с ($p > 0,05$); психічна стійкість – на першому курсі $60,89 \pm 0,39$ с, а на четвертому курсі $60,35 \pm 0,44$ с ($p < 0,05$); оперативна пам'ять на

першому курсі – $6,36 \pm 0,22$ одиниць, на четвертому курсі – $6,34 \pm 0,13$ одиниць, ($p > 0,05$). У тесті «ефективність роботи» показники першого курсу дорівнюють $49,49 \pm 0,71$ с, а показники курсантів четвертого курсу складають $48,79 \pm 0,53$ с ($p > 0,05$).

В результаті проведеного констатуючого експерименту було встановлено, що існуючі навчальні програми не враховують зв'язок між складовими професійної підготовленості та не забезпечують належної динаміки розвитку найбільш важливих фізичних та психофізіологічних якостей, які є необхідними в професійній діяльності та потребують особливої уваги під час навчання курсантів у вищих навчальних закладах.

Тому виникає необхідність у розробці методики, яка забезпечить належний рівень розвитку фізичних та психофізіологічних якостей курсантів, що дасть можливість підвищити рівень професійної підготовленості оперативних працівників.

У четвертому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки оперативних працівників» на основі аналізу отриманих результатів анкетування та ситуацій, в які потрапляють оперативні працівники, а також даних констатуючого експерименту, було обґрунтовано методику удосконалення професійно важливих якостей курсантів. Значну увагу було приділено розвитку фізичних і психофізіологічних якостей, які підвищують рівень професіоналізму оперативного працівника. Для вирішення поставлених завдань сформовано контрольну ($n=25$) та експериментальну ($n=25$) групи. Рівень підготовленості по всім тестам не мали достовірної різниці ($p > 0,05$).

Курсанти контрольної групи займалися за існуючою програмою, а в експериментальній групі була застосована розроблена методика, орієнтована на розвиток загальних і спеціальних елементів індивідуальної підготовленості. Ця методика передбачає вміння протидіяти правопорушникам в екстремальних умовах при обмеженнях різного характеру, що потребує розвитку психічної, фізичної, технічної, тактичної підготовленості, орієнтування в просторі, вміння оперативно моделювати свої дії для вирішення проблеми. Реалізація розробленої методики навчання відбувалась під час навчально-тренувального процесу. Засобами досягнення поставлених завдань виступають вправи, які розвивають необхідні фізичні та психофізіологічні якості.

Проведений експеримент показав ефективність впливу розробленої методики на підготовленість курсантів експериментальної групи під час навчального процесу. Динаміка змін показників рівня підготовленості курсантів експериментальної та контрольної груп під час формуючого експерименту представлена в (табл. 1).

Результати досліджень свідчать, що впровадження експериментальної методики сприяло підвищенню фізичних якостей курсантів експериментальної групи. Так, в експериментальній групі курсантів кількість «згинання і розгинання в упорі лежачи лівої і правої рук» збільшилось на 52,9% та 53,8% ($p < 0,001$) відповідно; кількість «присідань на лівій і правій нозі» зросла на 80,0% та 73,9% ($p < 0,001$); у вправі «підйом тулубу з положення лежачи на спині за 30 с» результати покращились на 26,8 % ($p < 0,001$).

**Динаміка змін показників рівня підготовленості курсантів
експериментальної (Е1) та контрольної (КГ) груп в ході експерименту**

Контрольні вправи (гести Т1-Т18)		Групи		t	P	
		КГ (n=25)	ЕГ(n=25)			
1	Згинання і розгинання в упорі лежачи лівої руки (рази)	до	9,44 ±0,77	9,52±0,64	0,21	p > 0,05
		після	10,04±0,26	14,56 ±0,45	8,16	p < 0,001
2	Згинання і розгинання в упорі лежачи правої руки	до	10,12±0,79	9,60 ±0,44	0,73	p > 0,05
		після	10,40±0,20	14,76 ±0,47	8,40	p < 0,001
3	Присідання на лівій нозі (рази)	до	5,72±0,57	5,60 ±0,52	0,26	p > 0,05
		після	6,01±0,41	10,08 ±0,35	7,76	p < 0,001
4	Присідання на правій нозі (рази)	до	6,24±0,61	6,12 ±0,45	0,23	p > 0,05
		після	6,80±0,35	10,64 ±0,4	7,50	p < 0,001
5	Підйом тулубу в сід з положення лежачи на спині за 30 с (рази)	до	18,21±0,32	18,24 ±0,53	0,07	p > 0,05
		після	19,96±0,24	23,12 ±0,61	4,70	p < 0,001
6	Кидання та ловля від стіни м'яча лівою рукою стоячи на одній нозі (рази)	до	5,61±0,52	5,76 ±0,38	0,32	p > 0,05
		після	5,56±0,21	9,64 ±0,29	11,96	p < 0,001
7	Кидання та ловля від стіни м'яча правою рукою стоячи на одній нозі (рази)	до	5,48±0,54	5,76 ±0,20	0,19	p > 0,05
		після	5,60±0,22	9,76 ±0,34	11,16	p < 0,001
8	Ловля м'яча лівою рукою з розвороту (рази)	до	3,44±0,20	2,32 ±0,22	3,52	p < 0,01
		після	3,44±0,20	7,44 ±0,32	10,82	p < 0,001
9	Ловля м'яча правою рукою з розвороту (рази)	до	3,84±0,24	2,96 ±0,21	2,6	p < 0,05
		після	3,84±0,22	8,24 ±0,36	1,62	p > 0,05
10	Проста зорово-моторна реакція на світловий подразник (с)	до	0,38±0,01	0,40 ±0,02	0,90	p > 0,05
		після	0,39±0,02	0,31 ±0,01	4,13	p < 0,001
11	Складна зорово-моторна реакція на світловий подразник (с)	до	0,43±0,01	0,46 ±0,02	3,62	p < 0,01
		після	0,40±0,01	0,31 ±0,01	4,29	p < 0,001
12	Проста аудіо-моторна реакція на звуковий сигнал	до	0,40±0,02	0,52 ±0,02	1,53	p > 0,05
		після	0,43±0,02	0,35 ±0,01	5,6	p < 0,001
13	Тест Купера (м)	до	2602,40±28,40	2615,21±31,01	1,13	p > 0,05
		після	2662,01±24,86	2807,69±22,10	8,18	p < 0,001
14	Час переключення та розподілу уваги (червоно-чорна таблиця) (с)	до	151,71±16,3	150,11 ±7,71	0,09	p > 0,05
		після	145,04±8,40	129,21 ±5,29	2,02	p > 0,05
15	Ефективність роботи (с)	до	50,26±1,41	46,93 ±0,68	2,3	p < 0,05
		після	48,12±0,70	43,50 ±0,29	5,99	p < 0,001
16	Ступінь впрацьованості (с)	до	62,50±3,10	61,02 ±0,71	0,49	p > 0,05
		після	59,06±1,50	54,92 ±0,96	2,43	p < 0,05
17	Психічна стійкість (с)	до	60,41±2,45	59,42 ±0,42	0,41	p > 0,05
		після	62,74±1,37	54,05 ±0,82	6,04	p < 0,001
18	Оперативна пам'ять (к-ть)	до	6,48±0,30	6,12 ±0,19	1,07	p > 0,05
		після	6,32±0,19	9,01 ±0,29	7,66	p < 0,001

В контрольній групі в силових показниках відбулось незначне покращення результатів ($p > 0,05$), лише у вправі «підйом тулубу в сід з положення лежачи на спині за 30 с» було отримано достовірне збільшення результату ($p < 0,05$).

Показники загальної витривалості в експериментальній групі збільшились на 26,8 % ($p < 0,05$), а у контрольній групі лише на 2,2 % ($p > 0,05$).

Показники координаційних здібностей в експериментальній групі в тесті «кидання та ловля м'яча лівою та правою руками стоячи на одній нозі» покращились на 67,4% та 69,4 % ($p < 0,001$) відповідно, а в тесті «ловля м'яча лівою та правою руками з розвороту» підвищились на 220,7% і на 178,4% ($p < 0,001$). Покращення цих показників в контрольній групі не було зафіксовано ($p > 0,05$).

У показниках психофізіологічних якостей курсантів експериментальної групи відбулись наступні зміни: показник «простої зорово-моторної реакції на світловий подразник» збільшився на 22,5% ($p < 0,01$); «простої аудіо-моторної реакції на звуковий сигнал» збільшився на 32,6% ($p < 0,001$); «складної зорово-моторної реакції на світловий подразник» – на 32,7% ($p < 0,001$). В контрольній групі в даних показниках достовірності змін не встановлено ($p > 0,05$).

Показники когнітивних здібностей курсантів обох груп визначалась за допомогою тестів Горбова та Шульте. В експериментальній групі у показниках «час переключення та розподілу уваги» (тест Горбова) покращився на 16,2% ($p < 0,01$), в контрольній групі на 4,4% ($p > 0,05$).

В тесті Шульте в експериментальній групі «ефективність роботи» покращилась на 7,9% ($p < 0,05$), «ступінь впрацьованості» зросла на 11,1% ($p < 0,05$), а «психічна стійкість» – на 9,9% ($p < 0,05$). В контрольній групі за даними показниками позитивної динаміки не зафіксовано ($p > 0,05$).

Зміна показника оперативної пам'яті в експериментальній групі дорівнює 47,1% ($p < 0,001$), а в контрольній групі становить 2,5% ($p > 0,05$).

Проведене дослідження дозволило науково обґрунтувати методику удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки оперативних працівників з урахуванням індивідуальних особливостей, які відображають рівень розвитку фізичних та психофізіологічних якостей, що досягаються в навчальному процесі та дозволило ефективно адаптувати організм до специфіки професійної діяльності в різноманітних умовах.

Для визначення елементів зв'язку взаємодії систем фізичної та психофізіологічної підготовленості був проведений кореляційний аналіз. На початку експерименту в експериментальній групі було зафіксовано 18 взаємозв'язків, після проведення експерименту було виявлено шість достовірних кореляційних взаємозв'язків між показниками силової підготовленості, координаційних здібностей, сенсомоторних реакцій та когнітивних функцій (рис. 2).

В контрольній групі було зафіксовано 12 взаємозв'язків, після проведення експерименту було виявлено вісім достовірних кореляційних взаємозв'язків

Цей факт свідчить про те, що в експериментальній групі відбулося чітке формування професійного навичку, запропонована методика викликала зміни міжсистемних зв'язків.

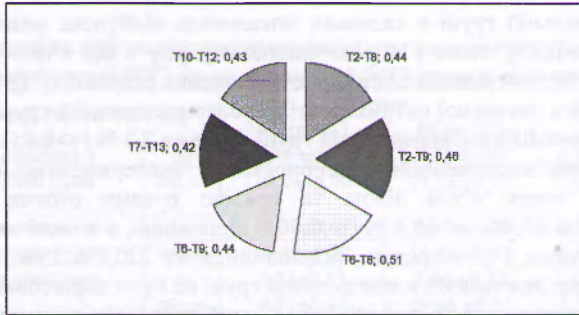

Рис.2 Схема взаємозв'язку між фізичними та психофізіологічними якостями після експерименту

Примітки: 1) T2 – згинання і розгинання в упорі лежачи правої руки; 2) T6 – кидання та зчеплення від стіни м'яча лівою рукою стоячи на одній нозі; 3) T7 – кидання та ловля від стіни м'яча лівою рукою стоячи на одній нозі; 4) T8 – ловля м'яча лівою рукою з розвороту; 5) T9 – ловля м'яча правою рукою з розвороту; 6) T10 – проста зорово-моторна реакція на світловий подразник; 7) T12 – проста аудіо-моторна реакція на звуковий сигнал; 8) T13 – тест Купера.

Проведений факторний аналіз виявив факторну структуру фізичної та психофізіологічної підготовленості курсантів експериментальної групи після експерименту (табл. 2). На етапі закінчення основного експерименту факторна структура фізичної та психофізіологічної підготовленості складається з чотирьох основних факторів.

Таблиця 2

Факторна структура фізичної та психофізіологічної підготовленості курсантів ЕГ (n=25) після експерименту

Назва фактору	Показники	Фактори			
		1	2	3	4
Силкові якості верхніх кінцівок та витривалості (18,21%)	Згинання і розгинання в упорі лежачи лівої руки	0,90	-	-	-
	Згинання і розгинання в упорі лежачи правої руки	0,83	-	-	-
	Тест Купера	0,69	-	-	-
Координаційні здібності (15,10%)	Ловля м'яча лівою рукою з розвороту	-	0,76	-	-
	Ловля м'яча правою рукою з розвороту	-	0,77	-	-
Силкові якості нижніх кінцівок (11,15%)	Присідання на лівій нозі	-	-	0,81	-
	Присідання на правій нозі	-	-	0,91	-
Психофізіологічні якості (9,25%)	Складна зорово-моторна реакція на світловий подразник	-	-	-	0,76
	Час переключення та розподілу уваги	-	-	-	0,72

До першого фактору належать силові якості верхніх кінцівок та витривалості, його відсоток від загальної дисперсії дорівнює 18,21%.

До другого фактору відносяться координаційні здібності, відсоток якого від загальної дисперсії дорівнює 15,10%.

В третій фактор входять силові якості нижніх кінцівок, відсоток якого від загальної дисперсії дорівнює 11,15 %.

До четвертого фактору входять психофізіологічні якості, відсоток якого від загальної дисперсії дорівнює 9,25 %.

Таким чином, проведений факторний аналіз виявив вагомість фізичних та психофізіологічних якостей, що дозволило сформуванню моделі готовності оперативного працівника до дій в ситуаціях з різним характером обмежень у типових та екстремальних ситуаціях.

У п'ятому розділі дисертаційної роботи **«Аналіз і узагальнення результатів дослідження»** охарактеризовано ступінь вирішення завдань, що дало можливість одержати три групи даних: підтверджувальні, доповнюючі і абсолютно нові.

Результати досліджень *підтверджують* дані інших дослідників (О.М. Бандурки, 1993; С.П. Безсонова, 1987; В.О. Лефтерова, 2002; В.И. Плиско, 1991; О.А. Ярещенко, 2008; О.М. Івлева, 2010) про те, що навантаження психологічного та емоційного характеру спричиняють збільшення тривалості виконання оперативно-службових завдань, що особливо виражено у менш підготовлених курсантів вищих навчальних закладів правоохоронних органів України.

Результати проведених досліджень *доповнюють* та *розширюють* дані дослідників (І.П. Закорко, 2000; А.Р. Луцака, 2001; С.А. Антоненко, 2005; Ю.П.Сергієнко, 2005 та ін.) про вплив фізичних та психофізіологічних якостей на рівень підготовленості майбутніх оперативних працівників.

Вперше розроблено методикку удосконалення рівня підготовленості оперативних працівників правоохоронних органів на основі розвитку індивідуальних фізичних та психофізіологічних якостей, що дозволило більш ефективно вирішувати професійні ситуації в умовах обмежень різної складності. Розкрито роль і значення фізичних та психофізіологічних якостей та їх вплив на професійно-прикладну фізичну підготовленість оперативних працівників правоохоронних органів. Визначено взаємозв'язки між фізичними та психофізіологічними якостями та досліджено їх факторну структуру.

Аналіз оцінки виконання спеціальних вправ при формуванні професійної підготовленості курсантів виявив більшу ефективність розробленої методики у порівнянні з існуючою. Це обумовлено тим, що удосконалена методика навчально-тренувального процесу з спеціальної фізичної підготовки враховувала умови професійної діяльності майбутніх фахівців. При цьому, формування професійних навичок і розвиток фізичних та психофізіологічних якостей здійснювались в ситуаціях, які характеризувались обмеженнями в рухах, недостатній видимості і просторі, а також в обмеженні часу на виконання атакуючих, або захисних дій, які за своїм змістом були максимально наближені до оперативно-розшукової діяльності. Тому, на першому етапі навчання здійснюється цілеспрямоване формування професійно важливих базових навичок і розвиток фізичних якостей оперативного працівника у процесі спеціальної фізичної підготовки у поєднанні з спеціально

підібраними вправами, спрямованими на розвиток психофізіологічних якостей та когнітивних функцій (розподілу уваги, оперативної пам'яті та ін.). На другому етапі завершальному етапі навчання) здійснюється засвоєння комплексних навчальних дисциплін на основі використання методу моделювання різних сторін оперативно-пошукової діяльності.

Дослідження показали, що використання такої методики дозволило здійснити позитивну динаміку формування професійно-прикладної фізичної підготовленості під час формуючого експерименту. На діаграмі (рис. 3) показана динаміка змін фізичної та психофізіологічної підготовленості курсантів контрольної групи, яка займалась за звичайною методикою навчання, та експериментальної групи після впровадження запропонованої методики підготовки. Дані досліджень виражені у відсотковому відношенні і показують приріст основних показників в кінці експерименту.

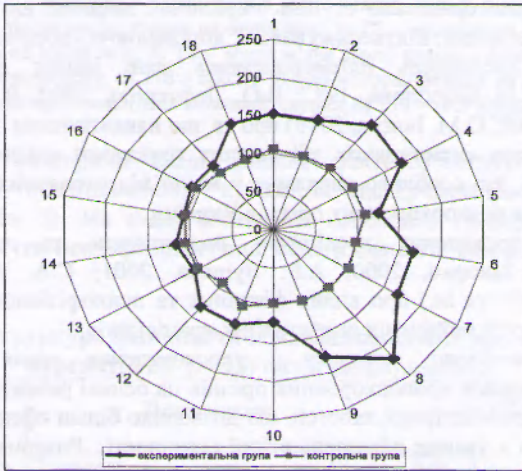

Рис. 3 Динаміка змін формування професійно-прикладної фізичної підготовленості курсантів в контрольній та експериментальній групах на кінець експерименту

Примітки: 1) згинання і розгинання в упорі лежачи лівої руки; 2) згинання і розгинання в упорі лежачи правої руки; 3) присідання на лівій нозі; 4) присідання на правій нозі; 5) підйом тулуба в сід з положення лежачи на спині за 30 с; 6) кидання та ловля від стіни м'яча лівою рукою стоячи на одній нозі; 7) кидання та ловля від стіни м'яча правою рукою стоячи на одній нозі; 8) ловля м'яча лівою рукою з розвороту; 9) ловля м'яча правою рукою з розвороту; 10) проста зорово-моторна реакція на світловий подразник; 11) складна зорово-моторна реакція на світловий подразник; 12) проста аудіо-моторна реакція на звуковий сигнал; 13) тест Купера; 14) рівень переключення та розподілу уваги; 15) рівень ефективності роботи; 16) ступінь впрацьованості; 17) рівень психічної стійкості; 18) оперативна пам'ять

Отримані модельні характеристики дозволяють удосконалити систему професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів правоохоронних органів України.

ВИСНОВКИ

1. Теоретичний аналіз сучасних джерел науково-методичної літератури та відомчих наказів дає підставу стверджувати, що існуюча кількість робіт, присвячених удосконаленню професійно-прикладної фізичної підготовки правоохоронців, розкриває лише частину досліджуваної проблеми. Узагальнення практичного досвіду, аналіз професіограми діяльності оперативних працівників та вивчення статистичних даних з отримання оперативними працівниками травматизму, поранень, загибелі дали можливість визначити проблемні складові професійної діяльності, які необхідно враховувати у їх підготовці. Виявлено, що велика кількість оперативних ситуацій відбувається в нестандартних умовах, пов'язаних з обмеженням рухових можливостей працівника, недостатнім простором для виконання певних дій.

2. Проведене анкетування начальників оперативних підрозділів вказує на відсутність належного рівня спеціальної фізичної підготовленості, а саме силових якостей, координаційних здібностей, витривалості та недостатність розвитку психофізіологічних якостей, які впливають на ефективність застосування заходів фізичного впливу в нестандартних ситуаціях і ставлять під загрозу реалізацію поставлених завдань, а також особистої безпеки працівників.

3. Узагальнення статистичних даних і практичного досвіду дозволили обґрунтувати методику удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки оперативних працівників з урахуванням індивідуальних особливостей і специфіки професійної діяльності, що відображає рівень розвитку фізичних та психофізіологічних якостей.

4. Запропонована методика позитивно вплинула на удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки курсантів експериментальної групи, а саме: показників силової підготовленості: сила верхніх кінцівок, в середньому, покращилась на 53,3% ($p < 0,001$), а сила нижніх кінцівок на 76,9% ($p < 0,001$), сила м'язів червоного пресу покращилась на 26,8% ($p < 0,001$); показники загальної витривалості покращились на 7,1% ($p < 0,05$); показники координаційних здібностей: кидання та ловля від стіни м'яча лівою і правою руками стоячи на одній нозі, в середньому, покращились на 68,5% ($p < 0,001$), а ловля лівою і правою руками м'яча з розвороту на 99,5% ($p < 0,001$); показники сенсомоторних реакцій: простої зорово-моторної реакції на світловий подразник покращились на 22,5% ($p < 0,01$); складної зорово-моторної реакції на світловий подразник на 32,7% ($p < 0,001$); простої аудіо-моторної реакції на звуковий сигнал на 32,6% ($p < 0,001$); показники когнітивних функцій: часу переключення та розподілу уваги покращились на 16,2% ($p < 0,01$); рівня ефективності роботи на 7,9% ($p < 0,05$); ступеня впрацьованості на 11,1% ($p < 0,05$); рівня психічної стійкості на 9,9% ($p < 0,05$); рівня оперативної пам'яті на 47,1% ($p < 0,001$). В контрольній групі ці тести мають незначну динаміку змін ($p > 0,05$), лише тільки один показник (підйом тулуба в сід з положення лежачи на спині за 30 с) має достовірні зміни ($p < 0,05$).

5. Аналіз даних виявив достовірну середню кореляцію між показниками силової підготовленості, координаційними здібностями, сенсомоторними реакціями та когнітивними здібностями. Показник тесту силової підготовленості (згинання і розгинання в упорі лежачи правої руки) корелює ($r = 0,44$, $r = 0,46$, $p < 0,05$) з показником тесту координаційних здібностей (ловля м'яча лівою та правою руками

розвороту). Показник тесту загальної витривалості (тест Купера) корелює ($r=0,42$, $p<0,05$) з показником тесту координаційних здібностей (кидання та ловля від стіни м'яча правою рукою стоячи на одній нозі). Показники тестів координаційних здібностей (кидання та ловля від стіни м'яча лівою рукою стоячи на одній нозі; ловля м'яча лівою та правою рукою з розвороту) корелюють між собою на рівні $r=0,51$; $r=0,44$, $p<0,05$). Сенсомоторні реакції (проста зорово-моторна реакція на світловий подразник та проста аудіо-моторна реакція на звуковий сигнал) мають коефіцієнт кореляції $r=0,43$, $p<0,05$.

6. Факторна структура фізичної та психофізіологічної підготовленості оперативних працівників експериментальної групи включає 4 основних фактори. У перший фактор (відсоток від загальної дисперсії дорівнює 18,21%) увійшли показники силових якостей верхніх кінцівок та витривалості; до другого фактору (15,10%) – координаційні здібності; до третього фактору (11,15 %) – силові якості нижніх кінцівок; до четвертого фактору (9,25 %) – психофізіологічні якості.

7. Результати проведеного дослідження свідчать про доцільність удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки шляхом збагачення питомої ваги засобів вузької спеціалізації, впровадження у навчальний процес спеціальних засобів і методів навчання, які повністю відтворюють зміст і структуру професійної діяльності оперативних працівників.

Проведене дослідження не вирішує усіх аспектів порушеної проблеми. Подальше удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки повинне йти шляхом індивідуалізації спеціальної фізичної та психофізіологічної підготовленості працівників правоохоронних органів для успішного виконання професійних обов'язків в нестандартних умовах, ситуаціях з обмеженням простору, часу, інформації, ступенів свободи руху та ін.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальні видання

1. Лаврентьев О.М. Навчання навичкам рукопашного бою співробітників правоохоронних органів: навчальний посібник / О.М. Лаврентьев – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2006.– 43 с.

Статті у фахових виданнях України

2. Лаврентьев О.М. Застосування прийомів рукопашного бою в обмежуючих умовах / О.М. Лаврентьев // зб. наук. праць з галузі фізичної культури та спорту [Молода спортивна наука України].–Львів: НФВ «Українські технології», 2004. – № 4.– С. 228–230.

3. Лаврентьев А.Н. Умовля проведення рукопашного бою при екстремальних ситуаціях / А.Н. Лаврентьев // Физическое воспитание студентов творческих специальностей.– Харьков. – 2004. – № 4. – С. 48-54.

4. Лаврентьев О.М. Професійна підготовка працівників оперативних підрозділів правоохоронних органів України / Лаврентьев О.М. // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Харків. – 2009. – № 1. – С. 97-100.

5. Лаврентьев О.М. Формування функціональної підготовленості працівників оперативних підрозділів правоохоронних органів України / Лаврентьев О.М. // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Харків. – 2009. – № 12. – С. 113-116.
6. Сергієнко Ю.П. Удосконалення професійно-прикладної підготовки оперативних працівників правоохоронних органів України / Ю.П. Сергієнко, С.А. Антоненко, О.М. Лаврентьев // за редакцією проф. С.С. Ермакова [Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту]. – Харків: ХГАДИ, 2011. – № 2 – С. 111-114. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*
7. Сергієнко Ю.П. Психолого-педагогічні аспекти рівня фізичної підготовленості курсантів ВНЗ правоохоронних органів України / Ю.П. Сергієнко, О.М. Лаврентьев, А.М. Андрянов // гол. Ред. Носко М.О. [Педагогічні науки, фізичне виховання та спорту]. – Чернігів: ЧДПУ, 2011. – С. 422-426. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*
8. Сергієнко Ю.П. Проблеми фізичної активності курсантів ВНЗ правоохоронних органів України / Ю.П. Сергієнко, С.А. Антоненко, О.М. Лаврентьев, О.В. Бутко // гол. ред. Носко М.О. [Педагогічні науки, фізичне виховання та спорту]. – Чернігів: ЧДПУ, 2012. – С. 343-347. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*

Статті у інших наукових виданнях

9. Ашанін В.С. Індивідуалізація підготовки працівників силових структур з навичок рукопашного бою в умовах обмеження руховим діям /Володимир Ашанін, Олександр Лаврентьев // матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції [Сучасна Українська наукова думка], (Київ, 6-10 червня 2005р.). – К.: 2005. – С. 1-2. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*
10. Лаврентьев О.М. Формування тактико-технічних дій співробітників охоронних органів в екстремальних умовах / Лаврентьев О.М. // сб. статей /под ред. проф. Ермакова С.С. 2-я международная электронная научная конференция [Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях], (Харьков-Белгород-Красноярск, 7 февраля 2006г.). – Харьков-Белгород-Красноярск, 2006. – С. 139-141.
11. Ашанін В.С. Про розвиток силових та просторово-часових параметрів руху у співробітників охоронних органів для ефективного виконання професійної діяльності в умовах з фізичними обмеженнями /Володимир Ашанін, Олександр Лаврентьев// сб. статей под ред. проф. Ермакова С.С. 2-я Международная электронная научная конференция [Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях], (Харьков-Белгород-Красноярск, 6 июня 2006 г.) – Харьков-Белгород-Красноярск, 2006. – С. 11-13 *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*
12. Ашанін В.С. Функціональна готовність як фактор формування спеціальної працездатності правоохоронців / Володимир Ашанін, Олександр Лаврентьев// сб. статей/ под ред. проф. Ермакова С.С. 3-я Международная электронная научная конференция [Проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в

высших учебных заведениях], (Харьков-Белгород-Запорожье-Красноярск, 6 февраля 2007 г.) – Харьков-Белгород-Запорожье-Красноярск, 2007. – С. 10-12 *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*

13. Сергієнко Ю.П. Загальна характеристика психологічної підготовки працівників правоохоронних органів /Ю.П. Сергієнко, О.М. Лаврентьєв, Ю.М. Галушак// матеріали регіональної науково-методичної конф. [Фізичне виховання – здоров'я студентів], (Донецьк, квітень 2007) – Донецьк: ІПШ «Наука і освіта», – 2007. – С. 112-116. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*

14. Сергієнко Ю.П. Застосування ситуативного методу в навчальному процесі при підготовці фахівців податкової міліції /Юрій Сергієнко, Олександр Лаврентьєв// матеріали п'ятих Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань, (Ірпінь, 24 - 25 травня 2007).– Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2007. – С. 410-413. *Особистий внесок здобувача полягає в аналізі матеріалів та формулюванні висновків.*

15. Лаврентьєв О.М. Професійно-службова підготовка працівників правоохоронних органів /Олександр Лаврентьєв, Юлія Галушак// матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [Організаційно-правове забезпечення діяльності контролюючих та правоохоронних органів у сфері господарювання, проблеми сьогодення та перспективи розвитку], (Ірпінь, 6 червня 2008 р.) – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2008. – С.530-530. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*

16. Лаврентьєв О.М. Психологічний контакт працівника податкової міліції як важливий елемент виконання завдань в умовах супроводження оперативно-розшукової діяльності /Олександр Лаврентьєв, Інна Жадан// матер. Всеукраїнської науково-практичної конф., присвяченої пам'яті професора Я.Ю. Кондратьєва, (Київ, 28 листопада 2008) – К.: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 50-51. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*

17. Сергієнко Ю.П. Психофізіологічні моделі розумової діяльності курсантів за період навчання у ВНЗ /Юрій Сергієнко, Олександр Миколайович // матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції [Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини], (Миколаїв, 9-10 грудня 2011 р.) – Миколаїв, 2011. – С. 89-92. *Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні досліджень, їх аналізу, опрацюванні, узагальненні та формулюванні висновків.*

АНОТАЦІЇ

Лаврентьєв О. М. Удосконалення професійно-прикладної підготовки оперативних працівників правоохоронних органів України (на прикладі податкової міліції). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Харківська державна академія фізичної культури, Харків, 2012.

Дисертація присвячена дослідженню проблеми удосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки оперативних працівників з урахуванням найбільш

значимих фізичних і психофізіологічних якостей, що забезпечують надійність професійної діяльності.

Мета дослідження полягає у розробці методики удосконалення індивідуальних фізичних та психофізіологічних якостей.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше на основі отриманих експериментальних даних розроблено та обґрунтовано методику формування індивідуальних фізичних та психофізіологічних якостей на заняттях з спеціальної фізичної підготовки з використанням спеціальних підготовчих вправ; встановлено кореляційні взаємозв'язки фізичних та психофізіологічних якостей курсантів; визначено факторну структуру та модель підготовленості оперативного працівника. Розроблено практичні рекомендації, які дозволять підвищити рівень професійної підготовленості оперативних працівників під час навчального процесу ВНЗ та проведення службової підготовки в практичних підрозділах.

Ключові слова: курсанти, оперативні працівники, оперативно-службова діяльність, професійно-прикладна фізична підготовка, фізичні та психофізіологічні якості.

Лаврентьев А. Н. Совершенствование профессионально-прикладной подготовки оперативных работников правоохранительных органов Украины (на примере налоговой милиции). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание разных групп населения.–Харьковская государственная академия физической культуры, Харьков, 2012.

Во введении обоснована актуальность темы, определены цель и задачи исследования; раскрыты научная новизна, практическое значение полученных результатов, личный вклад диссертанта; описана сфера апробации результатов исследований; наведено количество публикаций; структура и объем диссертации.

В первом разделе «Особенности организации профессионально-прикладной физической подготовки оперативных работников правоохранительных органов» рассмотрены вопросы содержания и структуры подготовки оперативных работников с учетом данных исследований ведущих ученых Украины и практического опыта отечественных и зарубежных специалистов.

Во втором разделе «Методы и организация исследований» приведена характеристика методов исследования и показана этапность выполнения работы.

В третьем разделе «Уровень физической и психофизиологической подготовленности курсантов факультета налоговой милиции в период обучения в ВУЗе» представлены материалы анкетирования начальников оперативных подразделений Киева и Киевской области. Описан констатирующий эксперимент по определению уровня физической и психофизиологической подготовленности курсантов первого и четвертого курсов. С учетом условий профессиональной деятельности, результатов эксперимента и мнения респондентов были определены тесты для проведения формирующего эксперимента.

В четвертом разделе «Опытно-экспериментальная проверка эффективности совершенствования профессионально-прикладной физической подготовки

оперативных работников» представлены материалы тестирования контрольной и экспериментальной групп.

Показана динамика совершенствования профессионально-прикладной физической подготовленности курсантов по групповым показателям силовой подготовки, общей выносливости, координационным способностям, сенсорных реакций и когнитивных функций.

При анализе экспериментальных данных использованы: описательная статистика для получения основных статистических параметров тестирования; корреляционный анализ для установления связей между показателями физической подготовленности, сенсорных и когнитивных функций; регрессионный анализ для установления структуры зависимости между показателями координационных характеристик и показателями физической и психофизиологической подготовленности; факторный анализ для определения модели физической и психофизиологической подготовленности курсантов.

Получены уравнения обратной пошаговой регрессии показателей силовой подготовленности, координационных способностей и когнитивных функций, подтверждающих тот факт, что в конце эксперимента сформировалась статистически достоверная взаимосвязь показателей физической и психофизиологической подготовленности курсантов.

В пятом разделе «Обсуждение результатов исследования» представлен анализ и обобщение научных результатов диссертационной работы, которые дали возможность научно обосновать методику совершенствования профессионально-прикладной физической подготовки оперативных работников правоохранительных органов (на примере налоговой милиции).

Ключевые слова: курсанты, оперативные работники, профессионально-прикладная физическая подготовка, физические и психофизиологические качества, оперативно-розыскная деятельность.

Lavrentyev A. N. Functional preparedness formation of operative subdivisions workers of Ukrainian law enforcement bodies. – Manuscript

Ph.D. thesis for receiving of candidate's of science degree in physical education and sports on specialty – 24.00.02 – Physical culture, physical education of different population groups. – Kharkiv State Academy of Physical Culture, Kharkiv, 2012.

The dissertation is devoted to the problem of the operative staff's professional-applied physical skills development considering the most important physical and psychophysiological qualities that ensure the reliability of the professional activity.

The main purpose of the research is the development of the technique for improving particular individual physical and psychophysiological qualities.

The scientific novelty of the research lies in the fact that for the first time the technique of forming the physiological and psychophysiological qualities of the operative staff during the physical training lessons by means of special preparatory exercises was developed and substantiated on the basis of the obtained experimental data.

Furthermore, the correlative relationship between physical and psychophysiological qualities of cadets was detected, the factorial structure and model of operative staff readiness was elaborated, and some practical recommendations for improving the level of

professional training of operational staff during the studying process at the university and while conducting trainings for practical subunits.

Key words: cadets, operational staff, operative service activity, professional – applied physical training, physical and psychophysiological qualities.

Завно до друку 21.12.2012 р. Формат 60×84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».
Ум. друк. арк. 3,8. Друк. арк. 0,4.
Тираж 100 прим. Замовлення № 480.

Надруковано за друк. Літваниця-Інформатика заступник
Національного керівництва ДІК України
28700, вул. Б. Маршала, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна

Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виконавців і
розповсюдженців видавничої продукції
Серія ДІК № 4336 від 12.06.2012 р.